

Psychospołeczne źródła i metody radzenia sobie ze stresem w pracy

Dorota Żołnierczyk-Zreda

Warszawa, 28.04.2023 r.

STRES

Zespół reakcji psychofizjologicznych organizmu na wymagania środowiska, które przekraczają możliwości organizmu lub są na granicy tych możliwości

KONSEKWENCJE STRESU NA POZIOMIE PRACOWNIKA

- choroby układu sercowo-naczyniowego (zawały serca, udary mózgu)
- choroby układu pokarmowego (wrzody żołądka i dwunastnicy)
- koszty psychologiczne (nerwice, depresje, problemy rodzinne)

KONSEKWENCJE STRESU NA POZIOMIE ORGANIZACJI

zwiększone koszty funkcjonowania
organizacji

- wzrost absencji
- spadek efektywności

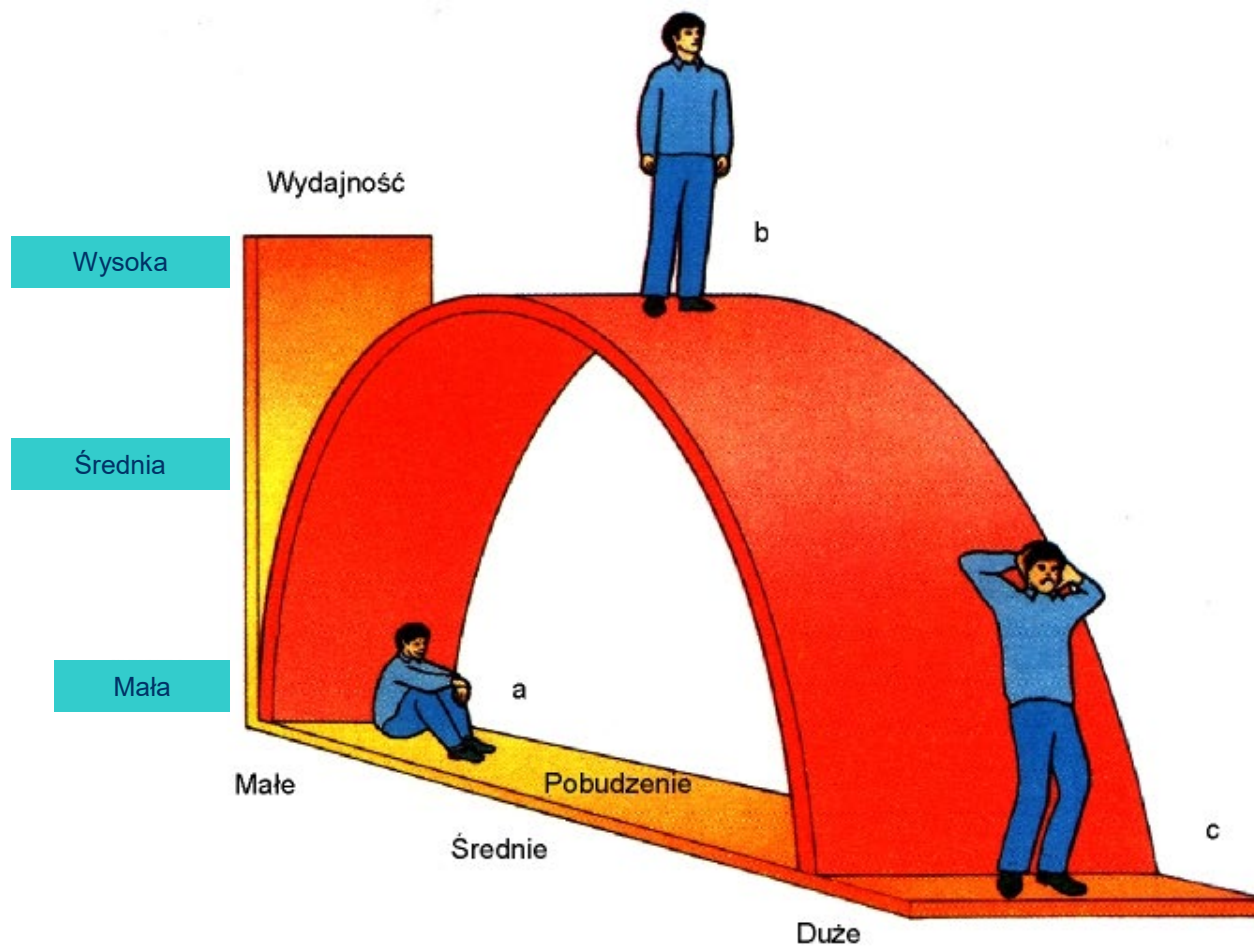
(gorsze wyniki nauczania, mniejsza liczba absolwentów na studiach,
gorsze miejsce w rankingach szkół)

- wzrost wypadków
- wyższa fluktuacja

Stres i wydajność

PSYCHOSPOŁECZNE ŹRÓDŁA STRESU W ŚRODOWISKU PRACY

Wymagania pracy

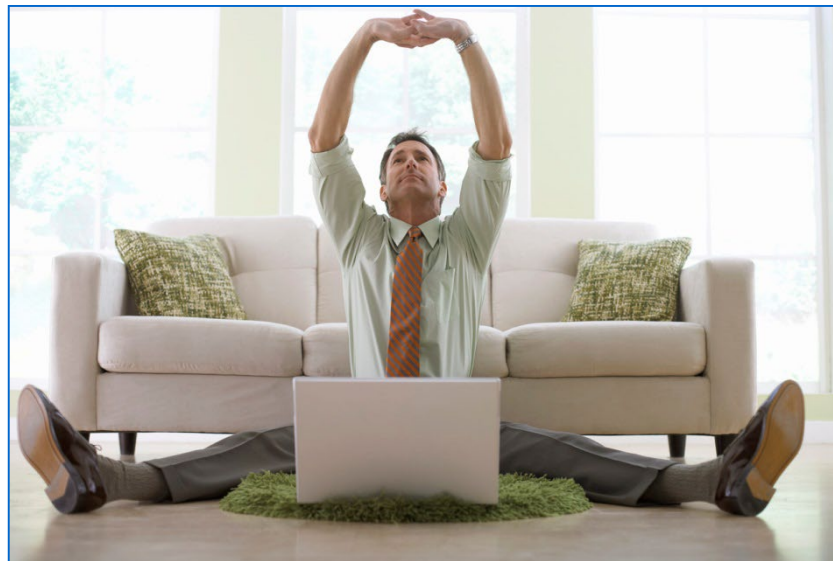
- obciążenie
- kontrola

KONTROLA

Kontrola w środowisku pracy jest to stopień, w jakim pracownik ma możliwość:

- swobodnego planowania i wykonywania czynności

KONTROLA

- wpływania na warunki pracy
- „dysponowania” zasobami organizacyjnymi, społecznymi i osobistymi

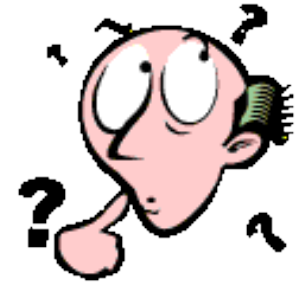
PSYCHOSPOŁECZNE ŹRÓDŁA STRESU W ŚRODOWISKU PRACY

Czynniki organizacyjne

- style zarządzania
- pewność pracy
- stosunki społeczne
- wymagania roli

JASNOŚĆ ROLI

Jasność roli to stopień, w jakim cele pracy człowieka i zakresy odpowiedzialności zostały jasno zakomunikowane

oraz

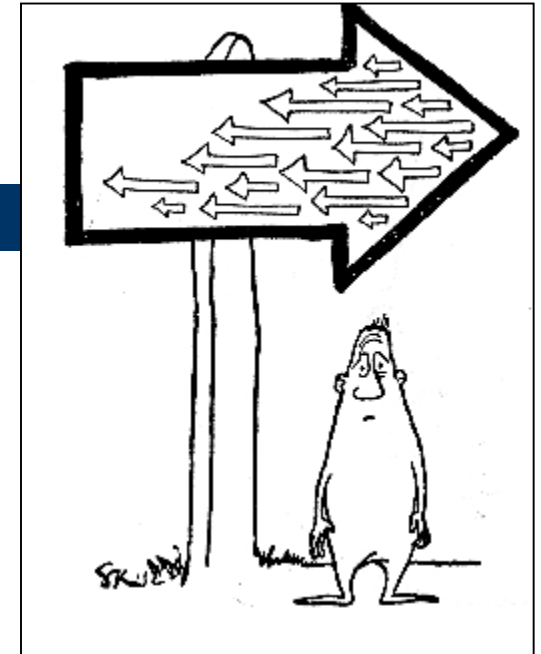
stopień, w jakim człowiek rozumie procesy niezbędne dla osiągnięcia tych celów

- **co jest celem pracy**
- **jakimi metodami cel ten można osiągnąć**
- **jakich kar/nagród można oczekiwać, za pracę złą/dobłą**

KONFLIKT ROLI

Konflikt roli to jednoczesne pojawienie się co najmniej dwóch takich przekazów roli, że zastosowanie się do jednego z nich utrudnia zastosowanie się do drugiego.

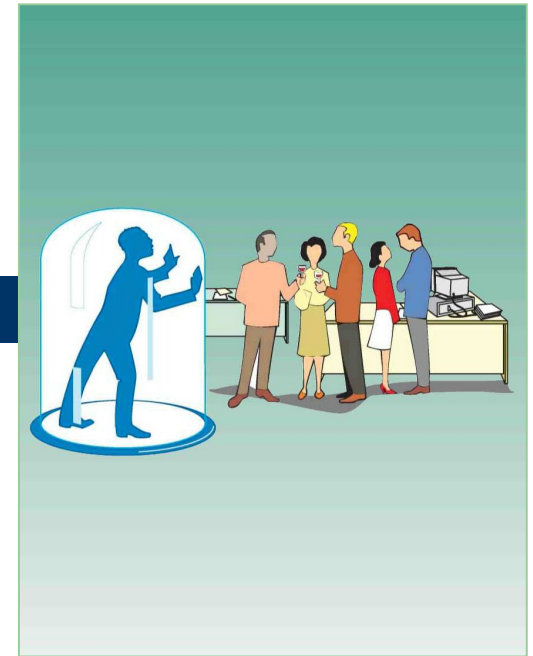
W skrajnym przypadku wypełnienie jednego z oczekiwań wyklucza możliwość wypełnienia drugiego – gdy oba oczekiwania są sprzeczne

MOBBING

Mobbing w pracy oznacza **nękanie, obrażanie, społeczne wykluczanie pracownika lub negatywne oddziaływanie na zadania** wykonywane przez niego w pracy

Określone działania, interakcje, bądź procesy uznane za mobbing muszą powtarzać się **regularnie** (np. przynajmniej raz w tygodniu), przez **dłuższy okres czasu** (np. ponad sześć miesięcy)

ZMIENNE OSOBNICZE A STRES W PRACY

Wzór zachowania A

- silne zaangażowanie w pracę
- silne dążenie do osiągnięć, do współzawodnictwa
- skłonność do pośpiechu, do robienia wielu rzeczy naraz

Stres a różnice indywidualne

Nie tyle rodzaj sytuacji, ile jej subiektywna **interpretacja** powoduje stan stresu.

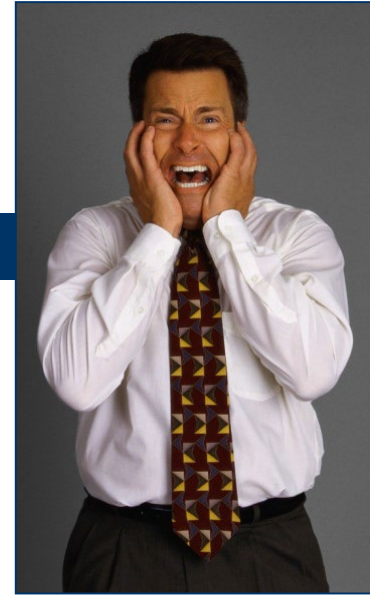
Interpretacja sytuacji zależy od m.in.:

- predyspozycji osobowościowych człowieka,
- aktualnego samopoczucia
- dotychczasowych doświadczeń
- aktualnej sytuacji życiowej.

STRES WŁASNEJ PRODUKCJI

- Szybko tracę cierpliwość, rzeczy dzieją się zbyt wolno
- Reaguję rozdrażnieniem, gdy coś idzie nie tak
- Często denerwują mnie drobnostki
- Nie przyznaję się do słabości, bo ktoś to wykorzysta
- Muszę być lepszy niż inni
- Boję się popełniania błędów
- Przytłacza mnie, że moje oczekiwania się nie spełniają

ZMIENNE OSOBNICZE A STRES W PRACY

Wzór zachowania A

NAJ...!!!

- Wyrozumiałość dla siebie zwiększa na ogół wyrozumiałość dla innych. Jest szczególnie potrzebna perfekcjonistom, ludziom, którzy mają trudności z obniżeniem swoich zbyt wysokich standardów działania.
- Z doświadczeń „leczenia” perfekcjonizmu wynika wyraźnie, że łagodzenie potrzeby robienia czegoś w 100% paradoksalnie zwiększa, a nie zmniejsza efektywność działania.

PODSTAWOWE KIERUNKI PRZECIWDZIAŁANIA STRESOWI PSYCHOSPOŁECZNEMU W ŚRODOWISKU PRACY

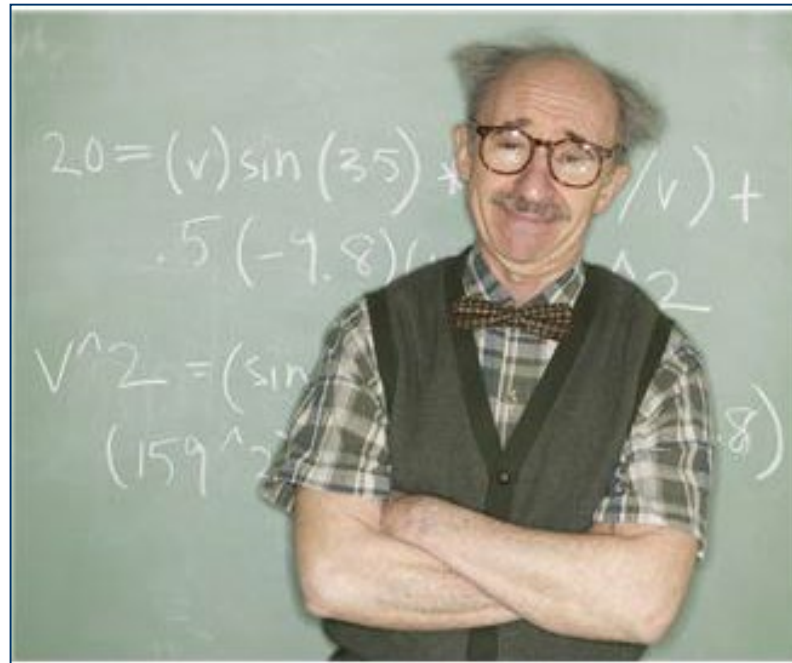
zmiany na poziomie organizacji:

- demokratyczny styl zarządzania
- autonomia i partycypacja pracowników
- jasność roli zawodowej
- dobry klimat społeczny
- wsparcie przełożonych
- pewność pracy
- szkolenia

PODSTAWOWE KIERUNKI PRZECIWDZIAŁANIA STRESOWI PSYCHOSPOŁECZNEMU W ŚRODOWISKU PRACY

niektóre metody indywidualne

PRZECIWDZIAŁANIE STRESOWI PSYCHOSPOŁECZNEMU

Cztery filary zdrowia

Skupienie uwagi na „tu i teraz”

na tym, w co jesteśmy aktualnie zaangażowani – na pracy, kontakcie z drugim człowiekiem, na każdej czynności, na realiach życia. Uważność to także pamiętanie o różnych aspektach naszego życia, o potrzebach naszych i potrzebach innych ludzi, dbanie o nasze relacje.

PRZECIWDZIAŁANIE STRESOWI PSYCHOSPOŁECZNEMU

Cztery filary zdrowia

Asertywność

- to umiejętność wynikająca z poczucia własnej wartości i własnych praw, **gotowość domagania się ich i walczenia o nie. Jednocześnie jest to traktowanie innych ludzi w sposób partnerski, jako równych sobie, i respektowanie ich praw.**

ASERTYWNOŚĆ

TAK

- autentyczna pewność siebie
- poczucie własnej wartości
- uznanie praw własnych i innych
- realizacja własnych potrzeb bez naruszenia godności innych
- szczerłość i swoboda

NIE

- bezczelność
- wywyższanie się i dominacja
- brak szacunku
- robię co mi się podoba
- manipulacja

PRZECIWDZIAŁANIE STRESOWI PSYCHOSPOŁECZNEMU

Cztery filary zdrowia

Zdrowe związki i relacje z innymi

to łatwość nawiązywania głębszych relacji (partnerstwo, przyjaźń, rodzicielstwo) bazujących na bezwarunkowej miłości. Związki te są oparte na ufności i są bezinteresowne. Nie bazują na sfrustrowanej potrzebie dominacji czy też niezaspokojonej potrzebie bezpieczeństwa i opieki. Naturalnym wyrazem miłości jest zdrowe pomaganie innym (ale nie własnym kosztem) i altruizm.

PRZECIWDZIAŁANIE STRESOWI PSYCHOSPOŁECZNEMU

Cztery filary zdrowia

Wszechstronność i integracja

to posiadanie różnorodnych aspektów osobowości. Są one wyrażane przez różnorakie zainteresowania i role w różnych dziedzinach życia – jako zainteresowania zawodowe, pozazawodowe, zamiłowania, hobby, praca charytatywna, twórczość artystyczna, podróże...

Indywidualne metody radzenia sobie ze stresem poziom behawioralny

A. Mleczko

Każde działanie, które angażuje nasz umysł do neutralnej emocjonalnie czynności działa relaksująco. Po prostu zajmujemy się czymś i przestajemy myśleć o tym, co nas boli.

Indywidualne metody radzenia sobie ze stresem poziom behawioralny

Indywidualne metody radzenia sobie ze stresem poziom behawioralny

Indywidualne metody radzenia sobie ze stresem poziom behawioralny

Indywidualne metody radzenia sobie ze stresem poziom behawioralny

Styl radzenia sobie w sytuacji trudnej

Koncentracja na zadaniu

➤ Koncentracja na emocjach

➤ Unikanie

